

॥ १९ ॥ दीर्घमध्वानमास्थितं मां पांडवा अद्यैव पश्यंतु इत्युक्तं तत्राह आत्मानमिति कायं देहं कार्यमित्यपि पाठः ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ जानपदिकं सर्वसाधारणं अभावेन मरणेन

क्षत्रियास्ते महात्मानः शूराः समिति शोभनाः ॥ आशिषः परमाः प्राप्ता न शोच्याः सर्व एव हि ॥ १९ ॥ आत्मानमात्मना श्वास्यमाशुचः पुरुषर्षभ ॥ नाद्यशोकाभि
भूतस्त्वं कायमुत्सृष्टुमर्हसि ॥ २० ॥ मातापितृसहस्राणि पुत्रदारशतानि च ॥ संसारेष्वनुभूतानि कस्य ते कस्य वा वयं ॥ २१ ॥ शोकस्थानसहस्राणि भयस्थान
शतानि च ॥ दिवसे दिवसे मूढमाविशंति न पंडितं ॥ २२ ॥ न कालस्य प्रियः कश्चिन्नद्वेष्यः कुरुसत्तम ॥ न मध्यस्थः क्वचि कालः सर्वकालः प्रकर्षति ॥ २३ ॥ का
लः पचति भूतानि कालः संहरते प्रजाः ॥ कालः सुप्तपुजागर्तिकालो हि दुरतिक्रमः ॥ २४ ॥ अनित्यं यौवनं रूपं जीवितं द्रव्यसंचयः ॥ आरोग्यं प्रियसंवासो गृह्यो दे
षु न पंडितः ॥ २५ ॥ न जानपदिकं दुःखमेकः शोचि तुमर्हसि ॥ अप्यभावे न युज्येत तच्चास्य न निवर्तते ॥ २६ ॥ अशोचन्नतिकुर्वीत यदि पश्येत्पराक्रमं ॥ भैषज्य
मेतद्दुःखस्य यदेतन्नानुचितयेत् ॥ २७ ॥ चित्यमानं हि न व्यतिभूयश्चापि प्रवर्धते ॥ अनिष्टसंप्रयोगाच्च विप्रयोगास्त्रियस्य च ॥ २८ ॥ मानुषामानसैर्दुःखैर्दध्यं
ते चाल्पबुद्धयः ॥ नार्थानधर्मो न सुखं यदेतदनुशोचसि ॥ २९ ॥ न च नापैतिकार्यार्थाच्चि वगर्गाच्चैव हीयते ॥ अन्यामन्या धनावस्थां प्राप्य वैशेषिकीं नराः ॥ अस्मं
तुष्टाः प्रमुह्यंति संतोषं यांति पंडिताः ॥ ३० ॥ प्रज्ञया मानसं दुःखं हन्याच्छारीरमौषधैः ॥ एतद्दिज्ञानसामर्थ्यं न बालैः समतामियात् ॥ ३१ ॥ शयानं चानुशेति हि
तिष्ठंतं चानुतिष्ठति ॥ अनुधावति धावंतं कर्मपूर्वकृतं नरं ॥ ३२ ॥ यस्यां यस्यामवस्थायां यत्करोति शुभाशुभं ॥ तस्यां तस्यामवस्थायां तत्फलं समुपाश्रुते ॥ ३३ ॥
ये न येन शरीरेण यद्यत्कर्म करोति यः ॥ तेन तेन शरीरेण तत्फलं समुपाश्रुते ॥ ३४ ॥ आत्मैव द्यात्मनो बंधुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥ आत्मैव द्यात्मनः साक्षी कृतस्या
पकृतस्य च ॥ ३५ ॥ शुभेन कर्मणा सौख्यं दुःखं पापेन कर्मणा ॥ कृतं भवति सर्वत्र नाकृतं विद्यते क्वचित् ॥ ३६ ॥ न हि ज्ञानविरुद्धेषु बद्धपापेषु कर्मसु ॥ मूलघाति
षु सज्जंते बुद्धिर्मानं तो भवद्दिधाः ॥ ३७ ॥ इति श्रीमहाभारते स्त्रीपर्वणि जलप्रदानिकप० धृतराष्ट्रविशोककरणे द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ६३ ॥
धृतराष्ट्र उवाच सुभाषितं महाप्राज्ञशोकोयं विगतो मम ॥ भूय एव तु वाक्यानि श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः ॥ १ ॥ ॥ ६४ ॥

तच्च दुःखं च ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ कर्मार्थान्नापैतीति न अपित्वैत्येव ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ अवस्थायां यौवनादिरूपायां ॥ ३३ ॥ येनेति स्थूले न देहे न कृतं तत्तेनैव प्रज्यते मनः कृतं चेत्तेनैव भु
ज्यते स्वमादौ ॥ ३४ ॥ अपकृतस्यायथार्थस्य ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ मूलं शरीरं ॥ ३७ ॥ इति स्त्रीपर्वणि नैलकंठीये भारतभावदीपे द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ६५ ॥ सुभाषितैरिति ॥ १ ॥